

НАПРЯМИ І ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В БОРОТЬБІ ІЗ ЦЕРЕБРОВАСКУЛЯРНИМИ ХВОРОБАМИ У МЕГАПОЛІСІ

¹Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна

²ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Мета: розробити та представити напрями і форми діяльності системи громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами у мегаполісі.

Матеріали і методи. При виконанні роботи використано такі методи: бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу, описового моделювання. Використовуючи метод експертних оцінок, встановлено напрями діяльності служби громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами. Експертами виступили 25 кваліфікованих спеціалістів. Методичною базою дослідження став системний підхід.

Результати. Експертним шляхом встановлено напрями і форми діяльності системи громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами. Найвищу оцінку експертів отримала інформаційно-просвітницька комплексна робота з питань профілактики та наслідків цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів на рівні громади, організованих колективів і сімей, а найнижчий рівень оцінки отримала індивідуальна інформаційно-просвітницька робота. Експерти підтримали необхідність епідеміологічного нагляду за ризиками розвитку цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів, адвокації з формування здоров'язбережувального профілю міста, комунікацій та соціальної мобілізації в інтересах збереження та зміцнення здоров'я населення міста. Отримані результати стали основою для розробки моделі інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я з боротьби із цереброваскулярними хворобами.

Висновки. Використання запропонованих напрямів і форм діяльності системи громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами у мегаполісі дозволить знизити темпи захворюваності та смертності населення внаслідок цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: цереброваскулярні хвороби; боротьба; система громадського здоров'я; напрями; форми.

В Україні активно розвивається система громадського здоров'я [3, 9]. Діяльність системи громадського здоров'я спрямована на збереження та зміцнення здоров'я населення з використанням засобів профілактики та контролю факторів негативного впливу на здоров'я населення [1, 2]. При цьому заходи профілактики стосуються не тільки інфекційних, а й неінфекційних хвороб [12]. Серед неінфекційних захворювань найбільш тяжкими є хвороби системи кровообігу, до яких належать цереброваскулярні хвороби (ЦВХ) та мозкові інсульти [10, 11].

Мета роботи: розробити та представити напрями і форми діяльності системи громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами у мегаполісі.

Матеріали і методи. При виконанні роботи використано такі методи: бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу, описового моделювання. Використовуючи метод експертних оцінок, встановлено напрями діяльності служби громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами. Експертами виступили 5 науковців, 5 працівників системи громадського здоров'я, 5 лікарів загальної практики – сімейних лікарів,

5 організаторів охорони здоров'я та 5 жителів міста Києва, які перенесли мозковий інсульт. Методичною базою дослідження став системний підхід.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведені нами раніше дослідження дозволили встановити високий рівень факторів ризику (ФР) розвитку цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів у населення мегаполіса та низький рівень прихильності хворих на цереброваскулярні хвороби та гіпертонічну хворобу до дотримання здорового способу життя (ЗСЖ), приймання призначених лікарями лікарських засобів та застосування заходів первинної та вторинної профілактики [4–8].

З урахуванням основних оперативних функцій громадського здоров'я, нами запропоновано мету діяльності системи громадського здоров'я на рівні мегаполіса зі зниження тяжкості цереброваскулярних хвороб.

Загальною метою діяльності системи громадського здоров'я на рівні мегаполіса є сприяння зниженню захворюваності та смертності населення внаслідок цереброваскулярних хвороб і мозкових інсультів шляхом зменшення негативного впливу факторів ризику та мотивації

населення до здорового способу життя, прихильності хворих до використання засобів вторинної профілактики та адвокація формування здоров'язбережувального профілю міста.

Далі експертним шляхом встановлено напрями діяльності служби громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами (табл. 1).

Таблиця 1. Напрями діяльності служби громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами (результати експертної оцінки, %±m)

Вид медичної допомоги	%±m
Інформаційно-просвітницька комплексна робота з питань профілактики та наслідків цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів на рівні громади та організованих колективів	100,0
Інформаційно-просвітницька робота з питань профілактики та наслідків цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів на рівні сімей	100,0
Індивідуальна інформаційно-просвітницька робота з питань профілактики та наслідків цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів	44,0±2,5
Епідеміологічний нагляд за ризиками розвитку цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів	92,0±1,4
Адвокація з формування здоров'язбережувального профілю міста	92,0±1,4
Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах збереження та зміцнення здоров'я населення міста	92,0±1,4
Формування мережі клубів здорових людей з цільовими групами інформаційного впливу	84,0±1,8
Формування у населення відповідального ставлення до власного здоров'я	88,0±1,6

Експертами встановлено напрями діяльності служби громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами. Найвищу оцінку експертів щодо напрямів діяльності служби громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами отримала інформаційно-просвітницька комплексна робота з питань профілактики та наслідків цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів на рівні громади, організованих колективів і сімей, а найнижчий рівень оцінки отримала індивідуальна інформаційно-просвітницька робота. Експерти також підтримали необхідність епідеміологічного нагляду за ризиками розвитку цереброваскулярних хвороб і мозкових інсультів, адвокації з формування здоров'язбережувального профілю міста, комунікацій та соціальної мобілізації в інтересах збереження і зміцнення здоров'я населення міста.

Отримані в ході експертного дослідження результати стали основою для обґрунтування та розробки функціонально-організаційної моделі інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я з боротьби із цереброваскулярними хворобами (рис. 1).

Ключовою ідеєю діяльності системи громадського здоров'я з боротьби із цереброваскулярними хворобами є послідовне вирішення пріоритетної проблеми підвищення ефективності профілактичної діяльності щодо зменшення темпів захворюваності населення міста на ЦВХ та мозкові інсульти і смертності внаслідок них.

Розробка функціонально-організаційної моделі проводилася з позиції системного підходу з координацією діяльності системи громадського

здоров'я і спеціалізованих закладів охорони здоров'я та служби ПМСД, що забезпечується прийняттям цільової комплексної програми боротьби із цереброваскулярними хворобами та мозковими інсультами.

Участь системи громадського здоров'я в протидії захворюваності населення на ЦВХ та мозкові інсульти і смертності від них полягає в комплексній постійній інформаційно-комунікативній роботі на рівні громади, організованих колективів та цільових груп інформаційного впливу з підвищення рівня інформування населення з питань профілактики та наслідків цереброваскулярних хвороб і мозкових інсультів, формування у населення відповідального ставлення до власного здоров'я та формування прихильності до здорового способу життя. Важливим завданням системи громадського здоров'я є не тільки навчити та мотивувати населення до здійснення профілактичних заходів, а й створити умови для їх здійснення. Для цього потрібно забезпечити епідеміологічний нагляд за ризиками розвитку цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів, розробити комплексні заходи для їх протидії та здоров'язбережувальний профіль міста і здійснити адвокацію із його прийняття.

Методологія вирішення поставлених завдань досягається сегментацією груп інформаційно-комунікативного впливу: все населення (практично здорові), населення з факторами ризику розвитку ЦВХ та мозкових інсультів, хворі на ЦВХ, особи, які перенесли мозковий інсульт. Для кожної групи визначені свої завдання інформаційно-комунікативного впливу.

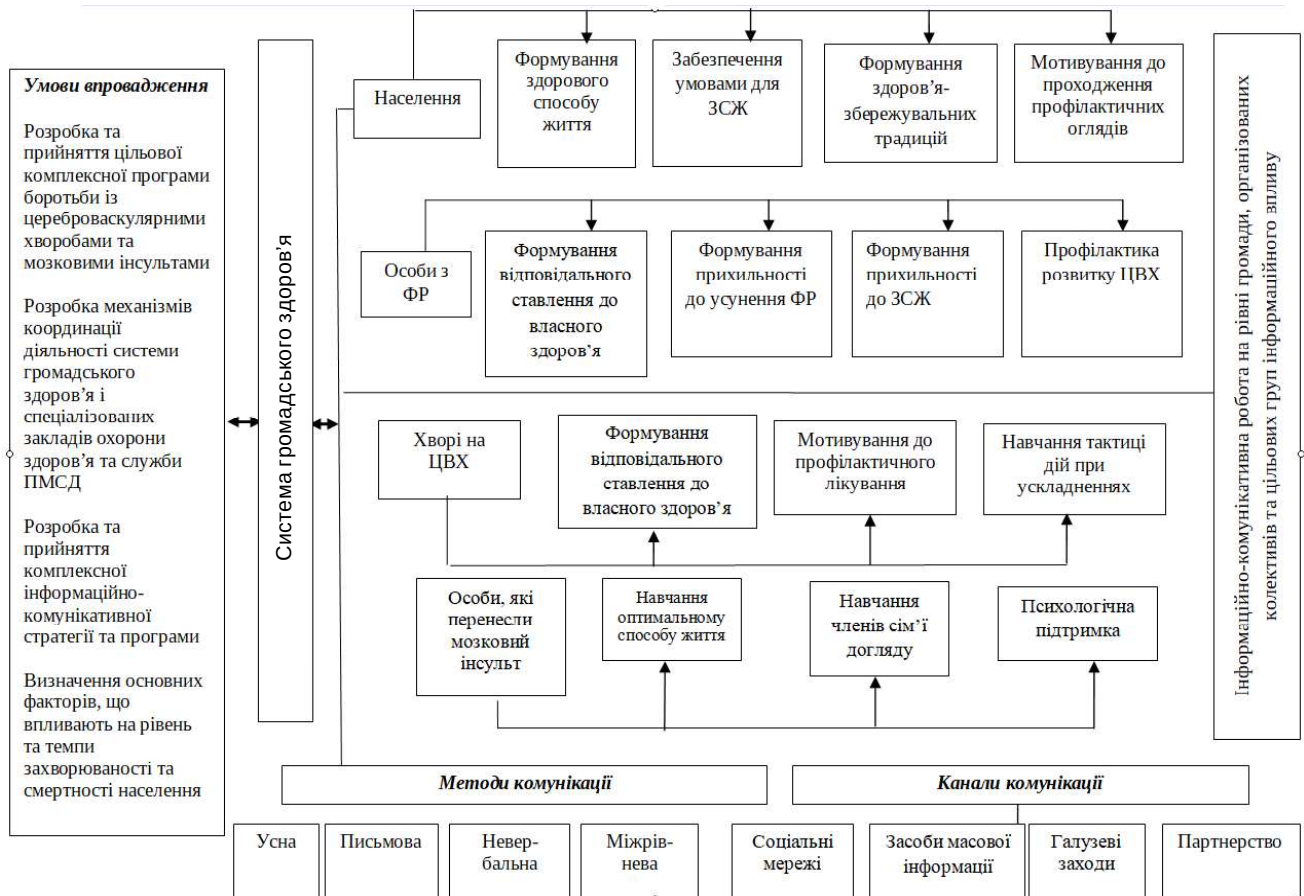

Рис. 1. Функціонально-організаційна модель інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я з боротьби із цереброваскулярними хворобами.

Нами визначено умови, які необхідні для проведення системою громадського здоров'я ефективною діяльністю з боротьби із цереброваскулярними хворобами у мегаполісі. До них належать:

- розробка та прийняття цільової комплексної програми боротьби із цереброваскулярними хворобами та мозковими інсультами;
- розробка механізмів координації діяльності системи громадського здоров'я і спеціалізованих закладів охорони здоров'я та служби ПМСД;
- розробка та прийняття комплексної інформаційно-комунікативної стратегії та програми;
- визначення основних факторів, що впливають на рівень та темпи захворюваності та смертності населення.

Висновки

Використання запропонованих напрямів і форм діяльності системи громадського здоров'я в боротьбі із цереброваскулярними хворобами у мегаполісі дозволить знизити темпи захворюваності та смертності населення внаслідок цереброваскулярних хвороб та мозкових інсультів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням діяльності системи громадського здоров'я з профілактики хвороб системи кровообігу.

Список літератури

1. Завдання та функції системи громадського здоров'я регіонального рівня / Г. О. Слабкий, І. С. Миронюк, В. В. Шафранський та ін. // Вплив науково-технічного прогресу на розвиток медичної науки та практики: реалії сьогодення : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 14–15 липня 2017 р. – К., 2017. – С. 87–90.
2. Миронюк І. С. До структури національної системи громадського здоров'я / І. С. Миронюк, Г. О. Слабкий, В. В. Шафранський // Вісник проблем біології і медицини. – 2017. – Т. 2, № 3. – С. 135–142.
3. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я : розпорядження КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р // Урядовий кур'єр. – 2016. – 27 грудня. – № 245.
4. Прокопів М. М. Захворюваність населення м. Києва на церебральні інсульти / М. М. Прокопів, Г. О. Слабкий // Theoretical and practical foundations of social process management : The XXIII th International scientific and practical conference, 29–30 June, 2020. – San Francisco, USA, 2020. – С. 262–267.

5. Прокопів М. М. Фактори ризику розвитку цереброваскулярних хвороб у жителів мегалопіса / М. М. Прокопів, Г. О. Слабкий // Український вісник медико-соціальної експертизи. – 2019. – № 3–4 (33–34). – С. 7–12.
6. Прокопів М. М. Якість життя мешканців мегалопісу, що перенесли церебральний інсульт / М. М. Прокопів // Україна. Здоров'я нації. – 2020. – № 1 (58). – С. 43–46.
7. Слабкий Г. О. Епідеміологія цереброваскулярних хвороб серед жителів міста Києва / Г. О. Слабкий, М. М. Прокопів // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2019. – № 4 (82). – С. 10–15.
8. Фактори ризику, структура та наслідки гострого періоду інсульту у місті Києві за результатами прагматичного спостереження / С. В. Рогоза, Л. М. Трепет, Л. О. Вакуленко та ін. // Український медичний часопис. – 2017. – № 2. – С. 124–127.
9. Шафранський В. В. Концептуальні підходи до створення системи громадського здоров'я в Україні / В. В. Шафранський, Г. О. Слабкий // Економіка і право. – 2017. – № 2. – С. 60–66.
10. Bamford J. A prospective study of acute cerebrovascular disease in the community. The Oxford Community Stroke Project 2001–2006 / J. Bamford, P. Sandercock, M. Dennis // Journal of Neurology? Neurosurgery and Psychiatry. – 2008. – Vol. 51. – P. 23–24.
11. Bogousslavsky J. The Lausanne Stroke Registry: Analysis of 1000 consecutive patients with first stroke / J. Bogousslavsky, G. VanMell, F. Regli // Stroke. – 2008. – Vol. 19. – P. 1083–1092.
12. World Bank. 2003. The global public-private partnership to promote handwashing with soap (English). [Electronic resource]. – Water and Sanitation Program. Washington, DC: World Bank. Access mode : <http://documents.worldbank.org/curated/en/595521468314084067/The-global-public-private-partnership-to-promote-handwashing-with-soap>.

References

1. Slabky, G.O., Myronyuk, I.S., & Shafransky, V.V. (2017). Zavdannia ta funktsii systemy hromadskoho zdorovia rehionalnoho rivnia [Tasks and functions of the public health system at the regional level]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii "Vplyv naukovotekhnichnoho prohresu na rozvytok medychnoi nauky ta praktyky: realii sohodennia"* – The International Scientific-Practical Conference "The impact of scientific and technological progress on the development of medical science and practice: the realities of today". Kyiv [in Ukrainian].
2. Myronyuk, I.S., Slabky, G.O., & Shafransky, V.V. (2017). Do struktury natsionalnoi systemy hromadskoho zdorovia [To the structure of the national system of public health]. *Visnyk problem biologii i medytsyny – Bulletin of Problems of Biology and Medicine*, 2 (3), 135-142 [in Ukrainian].
3. (2016). Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy hromadskoho zdorovia: rozporiadzhennia KМУ vid 30.11.2016 r. № 1002-r. [On approval of the Concept of development of the public health system: order of the Cabinet of Ministers of November 30, 2016 № 1002-r.]. *Uryadovyi kurier – Government Courier*, 245 [in Ukrainian].
4. Prokopiv, M.M., & Slabky, G.O. (2020). Zakhvoriuvanist naseleennia m. Kyieva na tserebralni insulyty [The incidence of cerebral strokes in the population of Kyiv]. Proceedings from The XXIIIth International scientific and practical Conference "Theoretical and Practical Foundations of Social Process Management", San Francisco, USA [in Ukrainian].
5. Prokopiv, M.M., & Slabky, G.O. (2019). Faktory ryzyku rozvytku tserebrovaskulyarnykh khvorob u zhyteliv mehalopolisa [Risk factors for the development of cerebrovascular diseases in the inhabitants of the metropolis]. *Ukrainskyi visnyk medyko-sotsialnoi ekspertyzy – Ukrainian Bulletin of Medical and Social Expertise*, 3-4 (33-34), 7-12 [in Ukrainian].
6. Prokopiv, M.M. (2020). Yakist zhyttia meshkantsiv mehalopolisu, shcho perenesly tserebralnyi insult [Quality of life of megalopolis residents who suffered a cerebral stroke]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. The Health of the Nation*, 1 (58), 43-46 [in Ukrainian].
7. Slabkyi, G.O., & Prokopiv, M.M. (2019). Epidemiolohiia tserebrovaskuliarnykh khvorob sered zhyteliv mista Kyieva [Epidemiology of cerebrovascular diseases among Kyiv residents]. *Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy – Bulletin of Social Hygiene and Health Care Organization of Ukraine*, 4 (82), 10-15 [in Ukrainian].
8. Rohoza, S.V., Trepet, L.M., Vakulenko, L.O., & Prokopiv, M.M. (2017). Faktory ryzyku, struktura ta naslidky hostroho periodu insultu u misti Kyievi za rezultatamy prahmatychnoho sposterezhennia [Risk factors, structure and consequences of the acute period of stroke in the city of Kyiv according to the results of pragmatic observation]. *Ukrainskyi medychnyi chasopys – Ukrainian Medical Journal*, 2 (118), 124-127 [in Ukrainian].
9. Shafransky, V.V., & Slabky, G.O. (2017). Kontseptualni pidkhody do stvorennia systemy hromadskoho zdorovia v Ukraini [Conceptual approaches to creating a system of public health in Ukraine]. *Ekonomika i parvo – Economics and Law*, 2, 60-66 [in Ukrainian].
10. Bamford, J., Sandercock, P., & Dennis, M. (2008). A prospective study of acute cerebrovascular disease in the community. The Oxford Community Stroke Project 2001–2006. *Journal of Neurology? Neurosurgery and Psychiatry*, 51, 23-24.
11. Bogousslavsky, J., VanMell, G., & Regli, F. (2008). The Lausanne Stroke Registry: Analysis of 1000 consecutive patients with first stroke. *Stroke*, 19, 1083-1092.
12. (2003). World Bank. The global public-private partnership to promote handwashing with soap (English). Water and Sanitation Program. Washington, DC: World Bank. *documents.worldbank.org*. Retrieved from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/595521468314084067/The-global-public-private-partnership-to-promote-handwashing-with-soap>.

DIRECTIONS AND FORMS OF PUBLIC HEALTH SYSTEM ACTIVITY IN THE FIGHT AGAINST CEREBROVASCULAR DISEASES IN THE MEGAPOLIS*M. M. Prokopiv¹, G. O. Slabkiy²*¹O. Bohomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine²Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

Purpose: to develop and present the directions and forms of public health system activity in the fight against cerebrovascular diseases in the megapolis.

Materials and Methods. The following methods were applied in the course of research: bibliosemantic, of structural-and-logical analysis, of descriptive modeling. The directions of the public health system activities in the fight against cerebrovascular diseases were established by the method of expert evaluation. 25 qualified specialists worked as the experts. Systematic approach composed the methodological base of the study.

Results. The expert way established directions and forms of public health system activity in the fight against cerebrovascular diseases. Informational and educational comprehensive work on the issues of prevention and consequences of cerebrovascular diseases and cerebral strokes at the community level, organized groups and families received the highest assessment of experts, and the individual informational-and-educational work received the lowest level of evaluation. The experts supported the necessity for epidemiological supervision of risks of cerebrovascular diseases and cerebral strokes, advocacy for the formation of health profile in the city, communications and social mobilization in the interests of preserving and strengthening the health of the population of the city. The results obtained served as the basis for the development of a model of informational-and-communication work of the public health system to combat cerebrovascular diseases.

Conclusions. The use of the proposed directions and forms of public health system activity in the fight against cerebrovascular diseases in the megapolis will reduce the morbidity and mortality rate of the population due to cerebrovascular diseases and cerebral strokes.

KEY WORDS: **cerebrovascular diseases; fight; public health system; directions; forms.**

Рукопис надійшов до редакції 05.06.2020 р.

Відомості про авторів:

Прокопів Марія Мирославівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри неврології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Слабкий Геннадій Олексійович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; тел.: +38(050) 171-16-48.